

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" עטרת שרה
לשכת רפאל זצוק"ל מן פתחת צל לשל שרה צביד בת דיה עליה

עלון ראש השנה

עלון מס': 1,816 | תשפ"א

ליקט וערך: הרב רפאל זבחי שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב

העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זבחי שליט"א

הבה נגדוש את הכף! תוספת לימוד, תזכה בדין...

כתוב בזהר הקדוש על הפסוק "אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם", "היום" - זה ראש השנה, שהקדוש ברוך הוא עומד לדון העולם! מדוע ראש השנה קרוי "היום", בסתם, בה"א הידיעה? אלא הבדל יש בין "ראש" לבין "התחלה", "ראש הממשלה" אינו התחלת הממשלה, הוא הראש שכל השרים תחתיו, מבצעי מדיניותו. הקטר הוא ראש הרכבת, שכל הקרונות נמשכים מכוחו. אבל הגלגל הקיממי באופניים אינו ראש האופניים, הוא בסך הכל תחילתם. **ראש השנה אינו רק תחילת השנה, הוא הראש, במלוא מובן המילה.** מכיון שאין בשנה כולה אלא מה שנגזר בראשה, ביום הדין, בו הבריות יפקדו להזכירם לחיים ולמוות, לאושר או לאסון, לרווחה או לצרה, לפרנסה או למחסור! לפיכך, "היום - זה ראש השנה". כי הוא היום הקובע, המכריע, שכל הימים האחרים ניזונים ממנו, שואבים ממנו שיפעם. מי שיצליח לזכות במאור פני הבורא יתברך, בחסדו הרב ורוחב ידו, מאושר יהיה לשנה הבאה כולה ולשנים רבות ומאושרות.

ואיך זוכים בדין? בחסד וברחמים, בתחינה ובשיברון לב, בעתירה ושוועה. אבל ככלות הכל, הוא יום דין ומשפט! זה החודש שמזלו מאזנים, ויש לראות שיהיו די מצוות על כף הימנית, שיכריעו את הכף שכנגדם! ואז, "עשה מצוה אחת אשריו, שהכריע את עצמו לכף זכות!" (קידושין מ:). וכאן, עלול להתגבש יאוש ללב: הלא ידינו ריקות, אמתחתנו חלולה: "כְּדָלִים וּכְרָשִׁים דָּפְקֵנוּ דָּלְתֵיךְ - לא על צְדָקֵינוּ אֲנַחְנוּ מִפִּילִים תַּחְנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ". אלו פנים יהיו לנו לנוכח כף הזכויות הריקה! איך נעז לבקש שנה טובה ומתוקה, כתפוח בדבש! **ברם,** היא הנותנת: הבה ננצל את הזמן שנותר - הבה נמלא את הכף! **ובמה?** יש מצוה, ששכרה עצום ורב כמו כל המצוות כולן ויותר! ואיזו היא? כך אמרו ב'תלמוד ירושלמי' (ריש פאה): "כל מצוותיה של תורה אינן שוות לדבר אחד מן התורה, ופירש הגר"א: למילה אחת של תלמוד תורה!

רבינו יוסף חיים זצ"ל כתב (בן איש חי פ' שמות): "כתבו המקובלים ז"ל, דגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול!" ואם כך, בשמיעת שיעור התורה או בלימוד של שעה בשבת קודש ניתן להוסיף זכויות בשווי מליארדי מצוות! אלא מה, עייפים. נכון. וזה מצטרף לחישוב: "טוב לו לאדם דבר אחד בצער, ממאה ברווח". הוה אומר: מליונים של מצוות! **הסבא מקלם זצ"ל חידש,** שבכל דרגה של צער מוכפל השכר פי מאה! בכל דרגת עייפות!

ואם כן מי שנוטל בידו חומש, או פרקי אבות, ולומד דקה אחת בשבת, (בדקה אחת נאמרות כמאתיים מילים) צובר זכויות של מיליוני מצוות. **יש איפוא סיכוי לזכיה בדין!** לנצל את היום הגדול והקדוש, יום השבת, כדי לגדוש את כף המצוות בעוד ועוד מליוני ומליארדי זכויות! **זה נכון לקראת יום הדין - כמה זה נכון ביום הדין עצמו!**

בדור שעבר חי בקרבינו גאון וקדוש, עמוד אש של תורה ויראה צרופה, **הרב מבריסק זצ"ל.** עמקותו הייתה מבהילה, נביעת חידושו שופעת. ובראש השנה, ביום הדין, היה יושב ואומר תהילים! חשבו: ודאי! ביום הדין יש לבקש רחמים, ורחמים מבקשים בשפיכת הלב במזמורי תהילים! הבהיר: "לא ולא! אני אומר מזמורי תהילים, כלימוד תורה! שהרי מכתבי הקודש הם, ומקיימים באמירתם מצות תלמוד תורה!" תמהו: "אם ללימוד תורה - מדוע לא גמרא?" והסביר: "כשלומדים גמרא, מתעוררת קושיא. וזה עדיין בגדר לימוד תורה, וחושבים בעניין, וזה בגדר תלמוד תורה, ונזכרים שאולי התשובה טמונה בדברי התוספות במסכת פלונית, והולכים לארון ליטול את המסכת - ובראש השנה, חבל על רגע ההליכה לארון!"... ואם הוא פחד בראש השנה, וניצל כל רגע ללימוד, להטיל יותר ויותר זכויות על הכף הימנית - אנו, על אחת כמה וכמה!

ראש השנה - מדוע נקרא היום **ראש השנה** ולא **ראשית השנה**? כי השפעת יום זה היא בבחינת ראש, המשפיע ונותן חיים לכל איברי האדם. כך משפיע היום חיים של תשובה ומעשים טובים לא רק לימי התשובה, אלא לשנה כולה.

אריה שאג מי לא יירא (עמוס ג, ח) - ימי התשובה רמוזים בשם **אריה** - אלול, ראש השנה יום הכיפורים, הושענא רבה, ובימים אלו צריך האדם לתקן מעשיו. (אלף המגן)

ראש השנה בגימטריה 861, כמנין **אבות אמהות**, כי זכות האבות והאמהות עומדת לימינו בראש השנה להיפקד בדבר ישועה ורחמים. (צבי לצדיק)

שנהיה לראש ולא לזנב - לראש ראשי תיבות לעשות רצון אבינו שבשמיים. (בך יברך ישראל)

מחק ברחמיך הרבים כל שטרי חובתינו - ראשי תיבות בשמחה, כי על ידי השמחה אפשר לקרוע את גזר הדין.

שגן יהודי פיקח נכנס פעם אל הברון גינזבורג בפרוס השנה. ברכו הלה בברכה הנהוגה לזכות לכתיבה וחתומה טובה. חייך היהודי והשיב: "יתן לי הברון את החתימה שלו בלבד, אל הכתיבה כבר אמצא דרך בעצמי"...

יהודי אחד היה, שלא הייתה דעתו נוחה ממנהגי ישראל, לומר 'תשליך' בראש השנה ולעשות 'כפרות' בערב יום הכיפורים. אמרו עליו בצחות: "יהודי זה עושה כפרות עם התשליך"...

מושגים ביהדות

בכ"ח באלול ב' תתפ"ג, נהרג **שאול בן קיש** ושלושת בניו בהר הגלבוע. גופתו חוללה בידי הפלישתים, אך אנשי יבש גלעד התגנבו בלילה וקברוהו בכבוד גדול.

בא' בתשרי שנת ג'של"ט, ולגרסא אחרת בג' בתשרי, נהרג **גדליהו בן אחיקם**, שהועמד כמנהיג ישראל לאחר חורבן בית המקדש הראשון. עקב החג נדחה הצום לג' בתשרי, ועל זה אמרו חז"ל: "קשה סילוקם של צדיקים כשריפת בית אלוקיננו". גדליה הנהיג את ישראל במשך 52 יום, מט' באב עד א' בתשרי, וסימנך: **'גדליה' = 52**.

בראש השנה ד'תשע"ב הסתלק **רבי אמנון ממגנצא**, אשר חיבר את הפיוט הנשגב "ונתנה תוקף", אותו אומרים בסילודין בכל עדות אשכנז בראש השנה וביום הכיפורים.

בראש השנה תרפ"ד, התחילו המוני ישראל בלימוד **"הדף היומי"**, פרי יוזמתו של הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין, תקנה שהתקבלה לדורות ורבבות לומדים מידי יום את הדף המשותף בכל תפוצות ישראל.

בראש השנה מתחיל מניין חדש של השנה לבריאת העולם. מניין השנים נקבע לפי מחזור הירח, שהוא בן 354 ימים, והוא קטן ב-11 יום משנת השמש שהיא בת 365 ימים. נצטוונו בתורה לקבוע את חג הפסח בחודש האביב, ולכן מוסיפים מידי כמה שנים חודש אדר נוסף המעביר את השנה ומסדרה בהתאם לעונות השנה.

סיפור השבוע

ה"יהי רצון" שלפני תקיעת השופר

הגאון רבי רפאל שלמה לניאדו זצ"ל רבה הראשי של ארם צובא, היה שליח ציבור בימים הנוראיים והתקוע בשופר. שנה אחת חש חולשה, וביקש מבנו יחידו, **הגאון רבי אפרים זצ"ל**, למלא את מקומו. לאחר התפילה הלכו ראשי הקהילה לבקר את רבם החולה. שאלם: איך היו תפילותיו של בני? אמרו: נפלאות ומרגשות עד מאוד! "והתקיעות", שאל. "הלכו למישרין" אמרו, רק שבתחילה ראינו שמתרגש הוא מאוד. אבל אחר כך התגבר ותקע להפליא. כשבא בנו, שאלו: מדוע התרגשת בתחילת התקיעות? אמר: "כשאמרת את הבקשות שלפני התקיעות, ביקשתי בהן, שישלח לי הקדוש ברוך הוא את המלאך הממונה על התקיעות. כשבא המלאך הזדעזעתי וחרדתי..."

התפלא האב ושאל: "תמהני עליך, בני. וכי מה חשבת כאשר ביקשת שישלחו אליך את המלאך הממונה, האם ביקשת זאת על מנת שלא יבוא? הרי ביקשת שיבוא, ומדוע נבהלת מפניו?"...

(לקדושים אשר באר"ץ)

יוסיף חכמה

מושגים על חודש תשרי

חַדֵּשׁ תִּשְׂרִי - הוא החודש היחיד בשנה שאין מברכים אותו בשבת שלפניו ואין מכריזים על היום בו יחול ראש חודש. **בספר המנהגים מובא**, שהסיבה היא כדי לערבב את השטן שלא ידע מתי ראש השנה והסברים רבים נאמרו על כך בספרים. עוד טעם מובא שם כדי לקיים את הפסוק: **"תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו"**, על פי דברי חז"ל, איזהו חג שהחודש מתכסה בו? הוי אומר זה ראש השנה, מפני שראש השנה הוא החג היחיד שחל בראש חודש שבו הירח מכוסה. רבים טועים וכותבים באיגרותיהם **"בין כסא לעשור"**, ואין לו משמעות, שהרי כסא משמעו מקום מושב, וכסה הוא מלשון כיסוי הירח. **חודש תשרי הוא לעולם מלא בן 30 יום.**

החודש הראשון בחודשי השנה למניין בריאת העולם, והחודש השביעי בחודשי השנה למניין יציאת מצרים, הוא חודש תשרי. **החודש נקרא בנביאים** (מלכים א' ח, א): **"ירח האתנים"**, משום שנולדו בו איתני העולם האבות הקדושים, אברהם יצחק ויעקב, וגם נפקדו בבנים בחודש זה. יש מסבירים שמשמעות השם איתנים הוא בגלל נחלי מים חזקים, שבחודש זה מתחילים הגשמים לרדת ומתגברים המים בנהרות. **בתורה הוא נקרא "החודש השביעי"** לגאולת ישראל ממצרים, וביומו הראשון חל ראש השנה.

השם תשרי מקורו בלשון הבבלית "תשריתו", שמשמעותו ראשית והתחלה (ככל החודשים שקיבלו את שמם בגלות בבל). בלוח החקלאי העתיק שנמצא בג'זר, נקרא שם החודש **"ירח האסיף"**, על שם תקופת איסוף התבואה בחודש זה. החודש נקרא גם בשם **"מלך החודשים"**, כי חלים בו חגים רבים. **בתקופת הנביאים** ובזמן שהיו מקדשים על פי הראייה, היו זמנים שראש השנה היה יום אחד, ולאחר מכן עד היום תיקנוהו ליומיים. **בראש השנה**, כל באי העולם עוברים לפני הקדוש ברוך הוא כבני מרון והוא דן את כל העולם לפי מעשיו וקובע את עתידו בשנה הבאה.

ברכת מרן הראשון לציון הגאון רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל

לידידי ותומכי מוסדות התורה והחסד "תפארת רפאל"

שהוקמו בהכוונתו ובנשיאותו, כמו שכתב מרן זצוק"ל בכתב יד קודשו:

ברוך ה' הנה מוסדה חסדו אינו אגדה
 כפי מוסדה סודו (כפי כל חינוך) כי חסדו הוא יסודו וטוב
 וחסדו חסדו וחסדו, תפארת רפאל, וזאת מה' הזוארים
 כדמיון וקדושים, כדבר של סודו וחוקתו, שיהי סודו
 וחסדו, שיהי חסדו וחסדו.
 חסדו אינו חסדו וחסדו
 חסדו אינו חסדו

בפרוס השנה החדשה הבאה עלינו לטובה הנני מתכבד בזה לכרך את אחינו כל בית ישראל ואת ידידי ותומכי מוסדות התורה והחסד "תפארת רפאל" ו"עטרת שרה", העומדים בראשותי ובנשיאותי, בברכת שנה טובה ומבורכת, שנת ברכה והצלחה, שנת גאולה וישועה אמן. תזכו לשנים רבות נעימות וטובות תחל שנה וברכותיה. עובדיה יוסף

ספר הסליחות המהודר "ברכת רפאל"

הוצא לאור על ידי מוסדותנו עם שינויי הנוסחאות המדויקות כפי שהורה לנו מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל. ספר הסליחות נדפס ללא מטרת רווח, ואלפי ספרי סליחות חולקו בכותל המערבי ולאתרים הקדושים ברחבי הארץ. **ניתן להשיג במחיר עלות במוקד "תפארת רפאל" 1800-260-260**

מוסדות התורה והחסד "תפארת רפאל"

מייסודו של הראשון לציון מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל
 הננו שמחים להודיע כי בס"ד גם השנה עלה בידינו לערוך

מנהג כפרות בהידור רב!

תרומות ניתן להעביר באמצעות:

בכרטיס אשראי בטל': 1800-260-260

גבאי הצדקה הרב דיניאל זביחי בביה"כ "בני בנימין", ת"א

המשרד: רח' קפלנסקי 1, תל אביב. טל: 1800-260-260

שיק ע"ש תפארת רפאל לכתובת ת.ד. 12015 ת"א

אמרת השבוע

"כשם שהשמן גנוז בתוך הזית, כך גנוזה התשובה בתוך העבירה." (המגיד ממזריטש)

הלכות ליל ראש השנה

- א. התפילות בראש השנה יהיו בשמחה ובטוב לבב, ובנעימה קדושה, ומתוך כוונה שלימה, כי בטוחים אנחנו בישועת הקב"ה שיכתבנו ויחתמנו לחיים טובים. ולא כאותם שמביאים עצמם לידי בכיה בתפילות ראש השנה, שהרי ראש השנה יום שמחה הוא, וכמו שנאמר **וְשִׂמְחֶתְ בַּחֲגֵהָ**, ונאמר "תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו", איזה חג שהחודש מתכסה בו, הוי אומר זה ראש השנה (ר"ה ח:).
- ב. תלמיד ישיבה מבני עדות המזרח שמתפלל בישיבה עם האשכנזים, יתפלל בנוסח הספרדים כפי שנוהגים אבותיו, ואסור לו לשנות את המבטא שלו, ולהתפלל במבטא אשכנזי, שנאמר **אַל תִּטַּשׁ תּוֹרַת אֲמֹךָ**.
- ג. מנהג ישראל לאכול בשני הלילות של ראש השנה מיני פירות וירקות שיש בהם רמז לסימן טוב לכל ימות השנה, משום דסימנא מילתא היא. וכמו שאמרו בגמרא (הוריות יב. וכריתות ו.), ואחר שהתחילו בסעודה של ליל ר"ה, ואכלו כזית פת, מתחילים לברך עליהם.
- ד. מכיון שבכלל הדברים הללו ישנם גם תמרים, והם המובחרים שבשבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, והם קודמים לברכה לרימונים ולשאר פירות, ולהם משפט הבכורה, לפיכך יקח תחילה תמר ויברך עליו **בורא פרי העץ**, ואם התמר הוא פרי חדש אצלו, יוסיף לברך גם ברכת שהחיינו. ואחר שאכל, יקח עוד תמרה, ויאמר יהי רצון מלפניך ה' אר"א שיתמו אויבינו ושונאינו וכל מבקשי רעתינו, ויאכלנה. ובברכת בורא פרי העץ על התמרה יכוין לפטור כל פרי העץ שעל השולחן שיאכל אחר כך. וכן בברכת שהחיינו יכוין לפטור כל מיני פירות חדשים שלפניו מברכת שהחיינו.
- ה. רשאי כל אחד ואחד מבני הבית לברך בעצמו ברכת פרי העץ וברכת שהחיינו, ואינו חייב לצאת ידי חובה דוקא בברכתו של בעל הבית, ואפילו לאחר ששמע הברכה מבעל הבית, וענה אחריו אמן, ואין בזה משום ברכה שאינה צריכה.
- ו. יש נוהגים שלא לאכול מאכלים חריפים או חמוצים, אלא רק דברים מתוקים, לסימן טוב, שתהיה כל השנה טובה ומתוקה. ויש נוהגים להביא בליל ראש השנה אתרוג על השולחן, ולומר לפני אכילתו יהי רצון שנהיה הדורים במצות. ויש שמביאים אותו כשהוא מרוקח בדבש. יש נמנעים מלאכול דג בראש השנה, משום שמצינו במקרא (נחמיה יג, טז) שכתוב בו דָּאָג, והוי לשון דאגה. ואדרבה יש שנוהגים להקפיד להביא דגים בראש השנה על השולחן, ואומרים עליו, יהי רצון שנפרה ונרבה כדגים.
- ז. אין אומרים הלל לא בראש השנה ולא ביום הכיפורים לפי שהם ימים נוראים, ויראה ופחד ונועדו לתשובה, ולא ימי שמחה יתרה.

בספר נחמיה מתואר ראש השנה שחגגו שבי ציון בהנהגתם של עזרא הסופר ונחמיה בן חכליה: "היום קדש הוא לה' אלהיכם אל תתאבלו ואל תתבו כי בוכים כל העם כשמעם את דברי התורה. ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם". (נחמיה ה, ט-י) לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכְתְּבוּ וְתַחַתְמוּ - אמן

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

ביאת השבת	ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
6:25	6:23	6:24	6:24	6:24
7:15	7:13	7:14	7:14	7:14
7:59	7:56	7:58	7:58	7:58

עלון השבוע מוקדש לזכות תורמי פעילי ומתנדבי מוסדות התורה והחסד "תפארת רפאל" בארץ ובעולם על מסירותם הרבה למען כלל ישראל בכל מקום שהם שתתחדש עליהם ועלינו שנה טובה ומבורכת - אמן

עלון ראש השנה 'תחל שנה וברכותיה' הפטרה 'ויהי איש' שמואל א' א'

תלמוד תורה לנשים
שיעורי תורה וזמנות לבנות
כלל ובינת מדרש
בגדים תורניים
קידוש החוקים
מכון הנצחנות סטריים וזקני סטרי יד
הצגה לתרומת החיילים במהלך
עזרה לנזקקים
חברות רוחניות לעולים חדשים
מוקד עולמי לאמירת החיילים
שמעון תורני